

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3098/2016. (V. 24.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 37/A. §-a, valamint az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény 15/A. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiumának bírái az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján több ügyben – a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló perek felfüggesztése mellett – egyedi normakontroll eljárást kezdeményeztek a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási törvény) 37/A. §-ával összefüggésben.
- [2] 2. A kezdeményező bírók álláspontja szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének (a jogállamiság követelményének) a sérelmét okozó normakollízió áll fenn a támadott jogszabályi rendelkezés és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 1. §-a, 2. § (1) bekezdése, a 3. § (2)–(3) bekezdése, a 121. § (1) bekezdése, a 164. § (1) bekezdése és a 215. §-a között, és emiatt sérül a feleknek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, pártatlan bírósághoz és tisztességes tárgyaláshoz való joga is.
- [3] A támadott rendelkezés előírja a bíróságnak, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét az elszámolás adatainak alapul vételével, az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítsa meg. Hivatalbóli bizonyításra vonatkozó előírást azonban az Elszámolási törvény nem tartalmaz, a bíróság pedig „normatív felhatalmazás hiányában nem hívhatja fel a feleket nyilatkozataik, bizonyítási indítványaik olyan tartalommal történő megtételére, hogy az megfeleljen a DH 2 törvény [Elszámolási törvény] 37/A. §-ának anélkül, hogy nem lépne túl a Pp.-ben meghatározott alapelveken”. Összefoglalva tehát: a bíróság köteles az elszámolás adatainak a figyelembe vételére, azonban, ha a felek nem tesznek e tárgyban tényelőadást, a bíróság – erre vonatkozó törvényi felhatalmazás hiányában – maga nem hívhatja fel őket erre. A megjelölt törvényi rendelkezések ezért – szól az indítványozók érvelése – a jogalkalmazó által feloldhatatlan ellentmondásban állnak.
- [4] 3. A bírói kezdeményezések szerint továbbá az Elszámolási törvény 37/A. § (1) bekezdésének „az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával”, valamint a (2) bekezdésének az „erre irányadó szabályok szerint” fordulata az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő normavilágosság követelményét sérti. Az idézett szövegrészek tartalma ugyanis álláspontjuk szerint „nem világos, nem levezethető”. Az indítványozók kérdésesnek tartják, hogy pontosan milyen szabályok, mely törvényi §-ok kifejezett alkalmazását írja elő számukra a jogalkotó. Értelmezési bizonytalanság áll fenn szerintük abban a tekintetben is, hogy az elszámolás eredménye módosítható vagy mellőzhető-e (például abban az esetben, ha a bíróság az elszámolás alapjául szolgáló érvénytelenségi okokon kívül egyéb érvénytelenségi okot állapít meg, vagy az árfolyamkockázatot az

adott ügyben a felek között eltérően osztaná meg). A jogalkalmazási bizonytalanságot fokozza az is, hogy az elszámolási szabályok alkalmazásának elrendelése mellett a jogszabály a „felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével” fordulatot használja, amely viszont arra utal, hogy ezek „a bíróság által helyesnek vélt jogkövetkezmény alkalmazása során csak kiindulási alapul” szolgálnak, de módosíthatók.

- [5] Az indítványok egy része az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Forintosítási törvény) 15/A. §-a [„szerződés érvénytelensége (részleges érvénytelensége) iránti perekben alkalmazandó szabályok”] megsemmisítését is kérte, szintén az Alaptörvény B) cikkének a sérelme miatt. A jogbiztonság sérelme e körben is arra alapították az indítványozók, hogy a támadott rendelkezés tartalma nem egyértelmű. A támadott paragrafus fogyasztói kölcsönszerződéseket említ általánosságban, és „e törvénynek a forintra váltást megállapító szabályait” rendeli alkalmazni, azonban a forintosítás e törvényben csak a fogyasztói jelzálogkölcsönszerződésekre vonatkozott. Az indítványozók szerint így – értelmezéstől függően – az előírásból az is levezethető, hogy bármely, a kötelező forintosítási szabályok hatálya alá egyébként nem eső, deviza vagy deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésre is alkalmazni kell a forintosítás szabályait (lényegében a bíróságnak kell elvégeznie a forintosítást). Az indítványok rámutatnak továbbá arra is, hogy a forintosítás „nem kezeli” a szerződés megkötése és a forintosítás időpontja között a fogyasztók által adott esetben érvénytelen szerződési rendelkezés alapján viselt árfolyamkockázat kérdését: a Forintosítási törvény alapján ugyanis az árfolyamkockázat tisztességtelenségére alapított érvénytelenség megállapítása esetében is kötelező a forintosítás, és az ott meghatározott árfolyamon kell átváltani a tartozást. Az érvénytelenségi ok kiküszöbölésének lehetősége ezért kérdéses.
- [6] 4. A bírói kezdeményezéseket – szoros összefüggésükre, illetve tárgyuk részbeni azonosságára tekintettel – az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [8] 2. Az Elszámolási törvény támadott rendelkezése:

„37/A. § (1) Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság – a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével – az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.

(2) Az elszámolás fordulónapját követően a határozathozatalig terjedő időszakban teljesített törlesztést az erre irányadó szabályok szerint a fogyasztó javára kell elszámolni.”

- [9] 3. A Forintosítási törvény támadott rendelkezése:

„15/A. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződés érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása iránt indult és folyamatban lévő perekben e törvénynek a forintra váltást megállapító szabályait a fogyasztónak az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás szerint meghatározott, deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésből eredő tartozásának összegére is alkalmazni kell.

(2) A fogyasztónak az elszámolás fordulónapján forintban megállapított tartozását a határozathozatalig terjedő időszakban a fogyasztó által teljesített törlesztés összege csökkenti.

(3) A fogyasztói kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása esetén a feleknek az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás eredményeként meghatározott szerződéses jogait és kötelezettségeit e törvény szabályai alapján kell megállapítani.”

III.

- [10] A bírói kezdeményezések nem megalapozottak.
- [11] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az indítványok megfelelnek-e az Abtv.-ben írt formai és tartalmi feltételeknek.
- [12] Megállapítható volt, hogy az indítványok a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesznek, mivel *a*) tartalmazzák azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozók indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 25. § (1) bekezdés]; *b*) az eljárás megindításának indokait [alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályi rendelkezés folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során történő alkalmazása]; *c*) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést (Elszámolási törvény 37/A. §); *d*) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; *e*) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, valamint *f*) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt törvényi szakaszok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [13] A bírók minden esetben a saját eljárásuk felfüggesztése mellett fordultak az Alkotmánybírósághoz, tehát az indítványok az Abtv. 25. §-ában írt – a felfüggesztés követelményére vonatkozó – feltételnek is eleget tesznek.
- [14] A bírói kezdeményezéseket mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint érdemben bírálta el.
- [15] 2. Az Alkotmánybíróság először az Elszámolási törvény 37/A. §-ával összefüggésben előterjesztett – a Pp. egyes rendelkezéseivel való normakollízióra alapított – indítványi kérelmet vizsgálta meg.
- [16] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet arra a jogforrási rendszerben azonos szinten elhelyezkedő jogszabályok összeütközésének alkotmányos összefüggéseivel kapcsolatos, a 43/2012. (XII. 20.) AB határozatban a következőképpen összefoglalt gyakorlatára: „az Alkotmánybíróság a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatban kijelentette, hogy »meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes – vagy az értelmezéstől függően ellentétes – törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet. Az ilyen rendelkezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének a sérelmével is együtt jár, vagyis ha az ellentétes tartalmú szabályozás anyagi alkotmányellenességhez vezet, tehát például ha a rendelkezések valamelyike meg nem engedett diszkriminációt, egyéb alkotmányellenes helyzet megteremtését, vagy alkotmányos alapjog korlátozását eredményezi. [...] A jogállamiság elvéből nem következik, hogy az azonos szintű jogszabályok közötti normakollízió kizárt.« (ABH 1991, 175, 176.) E megállapítást a 21/2001. (VI. 21.) AB határozat azzal pontosította, hogy kimondta: abban az esetben sérül a jogállamiság alkotmányos alapértékéből fakadó jogbiztonság követelménye, ha az ellentétes tartalmú törvényi rendelkezések »[...] között fennálló kollízió jogalkalmazói jogértelmezéssel a jogbiztonság sérelme nélkül nem oldható fel.« (ABH 2001, 231, 235.)” (Indokolás [54])
- [17] Az Elszámolási törvény 37/A. §-ának és a Pp. egyes rendelkezéseinek az ellentéte mindezek alapján az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján vizsgálható.
- [18] 2.2. A vonatkozó jogszabályi környezetet áttekintve a következők állapíthatók meg.
- [19] Az Elszámolási törvény megalkotásának közvetlen előzménye a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény megalkotása volt, mely a törvény hatálya alá tartozó szerződések esetében kimondta az árfolyamrés semmisségét, illetve felállította az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötésére vonatkozó tisztességtelenség vélelmét. Az érvénytelen szerződési rendelkezések alapján szükségessé váló elszámolás kérdéseit rendezte a jogalkotó az Elszámolási törvényben. „Ez az elszámolás az árfolyamrésnek a 2014. évi XXXVIII. törvény 3. §-ában kimondott semmissége, valamint az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötéseknek a bíróság által megállapított érvénytelensége miatt válik szükségessé. Az érvénytelen szerződéses kikötések alkalmazása következtében ugyanis a fogyasztók javára túlfizetés keletkezett. A törvény alapján ezeket a múltbeli túlfizetéseket kell a pénzügyi intézményeknek a fogyasztókkal a jelenben elszámolni.” – fogalmaz a törvény indokolása.
- [20] Az Elszámolási törvény 1–21. §-ai tartalmazzák az elszámolásra vonatkozó részletes rendelkezéseket (elvek, általános és speciális szabályok, határidő, kézbesítés stb.), amelyhez a 32–45. §-okban számos kiegészítő elő-

írás kapcsolódik (pl. ellenőrzés, a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti perekre vonatkozó szabályok, a felfüggesztett perekre és a végrehajtási eljárásokra vonatkozó szabályok, számviteli szabályok stb.).

- [21] A szabályozás egyik célja az volt, hogy az érintett fogyasztói kölcsönszerződéseken alapuló elszámolási viták mielőbb véglegesen lezáruljanak. Ennek érdekében – a törvény indokolásának megfogalmazása szerint – a „törvény kizárja a hatálya alá tartozó szerződések tekintetében annak lehetőségét, hogy a fél a szerződés érvénytelenségének – akár részleges, akár teljes – megállapítását anélkül kérhesse, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását kérné. E szabály kiterjed mind a folyamatban lévő, mind a jövőben indítandó perekre. Ha a folyamatban lévő perben a fél nem kéri konkrétan meghatározott jogkövetkezmények levonását, és a törvényben foglalt egyéb feltételek is fennállnak, a pert a bíróságnak meg kell szüntetnie.” A 37/A. § (1) bekezdése értelmében az érvénytelenség megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. E körben a félnek kifejezetten meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan pedig – a törvény kifejezett rendelkezése szerint – a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összességében is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben nem bírálható el. E rendelkezésekhez kapcsolódik az indítvánnyal érintett 37/A. §, amely szerint „[a]z érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság – a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével – az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.” Ün. felülvizsgált elszámolásról pedig a 38. § (6) bekezdése alapján akkor van szó, ha a fogyasztó határidőben nem kifogásolta az elszámolást (illetve annak elmaradását), vagy ha igen, akkor az eljárást befejező határozat jogerőre emelkedett.
- [22] 2.3. Az indítványozók a Pp. alapvető elveire [Pp. 1. §, 2. § (1) bekezdés, 3. § (2)–(3) bekezdések], a keresetlevél kötelező tartalmi elemeire [Pp. 121. § (1) bekezdés c) pont], a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés tilalmára (Pp. 215. §), valamint a hivatalbóli bizonyítás főszabály szerinti kizártságára [Pp. 164. § (2) bekezdés] hivatkoztak. Ezek közül kiemelandő a Pp. 3. § (2) bekezdésében foglalt kérelemhez kötöttség elve, valamint ugyanezen szakasz (3) bekezdése, amelynek értelmében a Pp. a bizonyítékok rendelkezésre bocsátását – főszabály szerint – a felek kötelezettségévé teszi, a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, elkészttségének a jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás sikertelensége tehát a bizonyításra kötelezett felet terhelik. E jogkövetkezmény alkalmazásának eljárásjogi garanciáját jelenti, hogy a bíróságnak a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatnia kell. Ezzel összefüggésben hivatkoznak még az indítványozók – többek között – a Pp. 164. § (2) bekezdésére, amely szerint a bíróság hivatalból akkor rendelhet el bizonyítást, ha azt törvény megengedi.
- [23] Az Elszámolási törvény 37/A. §-a kötelezővé teszi a bíróság számára, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével állapítsa meg. A támadott szabály címzettje kizárólag a bíróság, és a törvény az előíráshoz kapcsolódóan hivatalbóli bizonyításra vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz.
- [24] A kérdés tehát az, hogy – hivatalbóli bizonyításra vonatkozó normatív felhatalmazás hiányában – ha a felek egyike sem tesz az elszámolás vonatkozásában tényelőadást, dönthet-e a bíróság úgy, hogy eljárása mind a Pp.-nek, mind pedig az Elszámolási törvény rendelkezéseinek megfelelően?
- [25] Hangsúlyozandó, hogy az Elszámolási törvény támadott 37/A. §-át nem önmagában, hanem a törvény egyéb rendelkezéseivel, elsősorban az azonos alcím alatt található 37. §-sal összhangban, annak kontextusában kell értelmezni. Az Elszámolási törvény 37/A. §-ában foglalt norma címzettje kizárólag a bíróság, a törvény pedig valóban azt írja elő az eljáró bíróság számára, hogy döntése – az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségének a megállapítása – során vegye figyelembe az elszámolás adatait, és alkalmazza a törvényben meghatározott elszámolási szabályokat. A bíróságnak címzett előírás mellett azonban a 37. § (1) és (3) bekezdése a kérelmet előterjesztő fél számára is tartalmaz előírást a kérelem határozottságával kapcsolatban: a keresetben (adott esetben a bíróság hiánypótlási felhívására válaszul) a peres félnek a) egyrészt kifejezetten meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon (a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása), továbbá e körben b) a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összességében is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie (a követelésnek az elszámolás figyelembevételével történő összességűsítése).

- [26] Az Elszámolási törvény tehát elsődlegesen a peres fél számára ír elő kötelezettséget, és rá helyezi a bizonyítási terhet is, valamint az előírt kötelezettség teljesítése elmulasztásának a jogkövetkezményeit is meghatározza (a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása vagy a per megszüntetése). A 37/A. §-ban a bíróságnak címzett, az elszámolás adatainak a figyelembevételére vonatkozó kötelezettség pedig szorosán összekapcsolódik ezzel, a 37. §-ban a peres fél számára megállapított kötelezettséggel: a perben a peres fél – adott esetben a bíróság hiánypótlási felhívására – köteles kitérni az elszámolás adataira, és a bíróság ennek alapulvételével határozza meg a felek fizetési kötelezettségét, a Pp. 121. § (1) bekezdés c) pontjával és 215. §-val összhangban. Mivel pedig a bizonyítási teher magából az Elszámolási törvényből fakad, a peres felet az Elszámolási törvényben írt kötelezettsége teljesítésére (az összeg és a számítási mód megjelölésére) vonatkozó – a bizonyítási eljárás alapját jelentő – bírói felhívás nem lép túl a Pp. alapelvein.
- [27] Összefoglalásul: az Elszámolási törvény 37/A. §-ából nem következik az, hogy a bíróságnak a Pp. általános előírásaival ellentétesen, normatív felhatalmazás nélkül, hivatalból kellene bizonyítást lefolytatnia.
- [28] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az indítványozók által állított normakollíziót nem találta megállapíthatónak, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére [és ezzel összefüggésben a XXVIII. cikk (1) bekezdésére] alapított, az Elszámolási törvény 37/A. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló konkrét normakontroll indítványokat elutasította.
- [29] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt az indítványi elemet vizsgálta meg, amely az Elszámolási törvény 37/A. §-ával és a Forintosítási törvény 15/A. §-ával összefüggésben a normavilágosság sérelmét állította.
- [30] Az Alkotmánybíróság a jogállamiság, a jogbiztonság és a normavilágosság összefüggésével már több határozatában is foglalkozott. A 9/1992. (I. 30.) AB határozatában kimondta, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák (ABH 1992, 59, 65.). A 26/1992. (IV. 30.) AB határozat mutatott rá arra, hogy a jogszabály értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalma is a jogbiztonságból fakadó követelmény (ABH 1992, 135, 142.). Az idézett megállapításokat az Alaptörvény hatályba lépése után – a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolása [28]–[34] bekezdésében foglaltak alapján – egyetértően idézte a 24/2013. (X. 4.) AB határozat (Indokolás [48]).
- [31] Az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a vizsgált ügyben a normavilágosság alkotmányos követelményével összefüggésbe hozható aggályok fennállnak. A támadott jogszabályi előírások más, pontosan meg nem határozott normák alkalmazását írják elő, ami jogértelmezési és jogalkalmazási bizonytalanságot okozhat. Az Elszámolási törvény 37/A. § (1) bekezdése két mondatrészének (a felek fizetési kötelezettségének megállapítása a „felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével” és az „elszámolási szabályok alkalmazásával”) egymáshoz való viszonya szintén értelmezés kérdése. Ezenkívül a Forintosítási törvény 15/A. §-a alkalmazási köre is csak a jogszabály egyéb rendelkezéseivel való együttes értelmezés alapján állapítható meg aggálytalanul. Végezetül pedig a Forintosítási törvénynek az egyes konkrét perek eldöntésére gyakorolt hatásának megállapítása szintén komplex jogalkalmazói feladat.
- [32] Pusztán nyelvtani szempontból és önmagukban vizsgálva a rendelkezéseket, valóban feltűnő a mondat szerkesztés pontatlansága, és az, hogy csak külön értelmezési folyamat eredményeképpen állapítható meg az egyes mondatrészek, az érintett és összefüggő rendelkezésekben foglalt normák egymáshoz való viszonya, s így azok tartalma. Amint arra az Alkotmánybíróság korábban már utalt, a „jogalkotótól nemcsak hogy elvárható a mondatfűzés grammatikai hibátlansága, a norma logikai egységének és közérthetőségének a biztosítása – mivel az alkalmazhatóságnak ez az alapja –, a normavilágosság alkotmányos követelmény is az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján; ugyanezt továbbá a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdése kifejezetten rögzíti is (»A jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie.«) {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [33] Az eddigi alkotmánybírósági gyakorlat szerint azonban „[a]lkotmánysértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő” (1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672–674.; {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [18]}). Tehát az Alkotmánybíróság a nem kellő pontossággal megfogalmazott jogszabályi rendelkezés esetében sem állapítja meg automatikusan a jogbizton-

ság sérelmét, ha a törvényi rendelkezés bizonytalansága a törvény alkalmazása során feloldható [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.]. A 24/2013. (X. 4.) AB határozat e megállapításokat megismételve és megerősítve kiemelte azt is, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak a norma egyértelműségének követelményével kapcsolatos eddigi gyakorlata szerint a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni” (Indokolás [49]).

- [34] E gyakorlatot is figyelembe véve a konkrét ügyben a következőkre szükséges felhívni a figyelmet. Devizahiteleseket érintő, jogszabályban testet öltő intézkedések számos törvényben megjelentek. A tárgyat érintő törvények sorozata normatív megoldást kívánt nyújtani a deviza- és deviza alapú (részben pedig a forint alapú) kölcsönszerződésekkel kapcsolatban felmerült, társadalmi méretűvé vált problémákra [l. pl. 2014. évi XXXVIII. törvény a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről; Elszámolási törvény, Forintosítási törvény; 2015. évi CXLV. törvény egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről]. E törvények lényegében egy egymásra épülő, komplex rendszert alkotnak, és együttesen rajzolják ki azt a normatív tartalmat, amely a konkrét, folyamatban lévő jogviták megoldását is befolyásolja. A normatív megoldás azonban mindig szükségképpen általános. A perekben az eljáró bíróságoknak az a feladata, hogy a normatív úton eldöntött kérdéseket követően a még fennmaradó vitás elemekre szűkítsék az ügy eldöntését.
- [35] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott jogszabályi rendelkezésekkel összefüggő esetleges jogszabály-értelmezési nehézségek megoldása kétségtelenül komplex jogalkalmazói feladat, amely akár több értelmezési módszer igénybevételét is szükségessé teszi. Ugyanakkor az előírások nem tekinthetők olyan mértékben homályosnak vagy ellentmondásosnak, hogy azok – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét okozva – eleve értelmezhetetlenek vagy alkalmazhatatlannak minősüljenek. Az Alkotmánybíróság ezért a bírói kezdeményezéseket elutasította.
- [36] Az Alkotmánybíróság emlékeztet rá, hogy gyakorlata szerint tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], l. legutóbb: 3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]]. Ezért az Alkotmánybíróság a vitatott jogszabályi előírások tartalmának további elemzésébe nem bocsátkozhat, és nem fogalmazhat meg tartalmi útmutatást a jogalkalmazás számára. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése továbbá a Kúria alkotmányos feladatává teszi, hogy biztosítsa a bíróságok jogalkalmazásának egységét.

Budapest, 2016. május 17.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/424/2016.

